

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dnia 28. 09. 2007r.

RKT – 61 – 19/07/AD

DECYZJA Nr RKT - 44/2007

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, po. 939),

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach, ul. Gallusa 12, 40 – 594 Katowice, która zawiera z konsumentami umowy o świadczenie usług edukacyjnych:

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy **uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów** stosowane przez Wyższą Szkołę Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach praktyki polegające na stosowaniu następujących postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.):

1/ § 5 ust. 2 - 4 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „2. *Wysokość czesnego może ulec zmianie, lecz wzrost nie może przekroczyć 20% poprzednio obowiązującej opłaty.*

3. *W przypadku zwiększenia kosztów prowadzenia kształcenia (m. in. po wyborze specjalności) Uczelnia może dokonać zmiany wysokości czesnego, z zastrzeżeniem ust. 2.*

4. *W przypadku, gdy wskaźnik wzrostu cen towarów i usług podawany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przekroczy w danym roku akademickim 10%, Uczelnia może podwyższyć wysokość czesnego i opłat dodatkowych do poziomu wynikającego ze wskaźnika inflacji powiększonego o 20 %, począwszy od następnego miesiąca kalendarzowego”;*

2/ § 5 ust. 6 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „*Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych ogłaszana będzie w sposób zwyczajowo przyjęty (tablica ogłoszeń w dziekanatach) i nie wymaga sporządzenia aneksu”;*

3/ § 5 ust. 13 umów o świadczenie usług edukacyjnych oraz § 9 ust. 3 Regulaminu płatności za studia w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych: „*W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów przed czternastym dniem drugiego miesiąca semestru*

Student zobowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości różnicy kwoty czesnego obowiązującego w semestrze, w którym rezygnacja została złożona, a wniesionymi opłatami na poczet czesnego”;

4/ W § 5 ust. 14 umów o świadczenie usług edukacyjnych: *„W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym nastąpiło skreślenie”;*

5/ § 9 ust. 4 Regulaminu płatności za studia w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych: *„W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w terminie późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym studia zostały przerwane”;*

6/ § 9 ust. 2 umów o świadczenie usług edukacyjnych: *„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy Strony zobowiązują się rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku kompromisu właściwym dla rozpoznania sporu będzie sąd miejsca siedziby Uczelni”;*

7/ Pkt 11 „Finansowych warunków studiowania w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach” (studia niestacjonarne): *„(...) W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym studia zostały przerwane”.*

i nakazuje się zaniechanie ich stosowania.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Wyższą Szkołę Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach, ul. Gallusa 12, 40 – 594 Katowice, karę pieniężną w wysokości 20 000 zł (słownie: dwudziestu tysięcy złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punktach I 1 – 7 sentencji niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 77 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciąża się Wyższą Szkołę Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach, ul. Gallusa 12, 40 – 594 Katowice, kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 55 zł (słownie: pięćdziesięciu pięciu złotych).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także Prezesem Urzędu) przeprowadzono postępowanie wyjaśniające (sygn. akt RKT-402-05/07/AD), w toku którego ustalono, że Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach (zwana dalej także uczelnią lub przedsiębiorcą) zawiera z konsumentami umowy o świadczenie na ich rzecz usług edukacyjnych w ramach studiów licencjackich i magisterskich. Przy zawieraniu umów ww. rodzaju uczelnia posługuje się wzorcami umownymi. W toku podjętych czynności powzięto podejrzenie, że przedmiotowe wzorce, jak i umowy faktycznie zawarte z konsumentami mogą zawierać klauzule uznane

przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej także SOKiK) za abuzywne i wpisane następnie do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (zwanego dalej także rejestrem). W tych okolicznościach sprawy wszczęcie niniejszego postępowania stało się konieczne, co uczyniono postanowieniem numer 1 z dnia 27. 06. 2007r. (dowód: karty nr 1 -2). W ramach prowadzonych czynności, w piśmie z dnia 04. 07. 2007r. (dowód: karty nr 51 – 53) uczelnia ustosunkowała się do postawionych jej zarzutów, poinformowała o planowanych zmianach w stosowanych przez nią wzorcach, wniosła o umorzenie postępowania oraz przedłożyła rachunek zysków i strat za 2006r. (dowód: karta nr 54). Pismem z dnia 31. 07. 2007r. (dowód: karta nr 56) zawiadomiono przedsiębiorcę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego. W wyznaczonym terminie przedsiębiorca skorzystał z przysługującego mu uprawnienia do zapoznania się z materiałem dowodowym w niniejszej sprawie (dowód: karta nr 57). Następnie, w piśmie z dnia 07. 08. 2007r. (dowód: karta nr 60) uczelnia powiadomiła o tym, że do umów zawartych z konsumentami z wykorzystaniem starych wzorców umownych zostaną sporządzone aneksy, natomiast w załączeniu przesłała zarządzenie władz uczelni wprowadzające w życie zmienione wzorce umów (dowód: karty nr 61 – 65). W tych okolicznościach sprawy możliwe stało się zakończenie postępowania i wydanie niniejszej decyzji.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach działa na podstawie wpisu do rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod numerem 45 (dowód: karta nr 8). Przedsiębiorca prowadzi działalność polegającą na świadczeniu na rzecz studentów usług edukacyjnych w ramach studiów licencjackich i magisterskich. Prawa i obowiązki uczelni oraz studentów wynikają z Zarządzenia nr 1 /2006/2007 Kanclerza Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach z dnia 2 października 2006r. w sprawie wprowadzenia w życie wzoru umowy o świadczenie usług edukacyjnych w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych (dowód: karta nr 9, zwanego dalej także zarządzeniem nr 1/2006/2007), załączniki do którego stanowią wzór umowy świadczenia usług edukacyjnych w ramach studiów na Wydziale Filologicznym (dowód: karty nr 10 – 11) oraz analogiczny wzór dotyczący nauki w ramach studiów na Wydziale Ekonomiczno – Inżynierskim (dowód: karty nr 12 – 13). Okoliczność posługiwania się ww. wzorami umów przedsiębiorca udokumentował przekazując umowy faktycznie zawarte z konsumentami z ich wykorzystaniem (dowód: karty nr 14 – 19 i 33 - 38).

Umowy zawarte z wykorzystaniem przedmiotowych wzorów zawierają następujące postanowienia:

- § 5 ust. 2 - 4 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „2. Wysokość czesnego może ulec zmianie, lecz wzrost nie może przekroczyć 20% poprzednio obowiązującej opłaty.

3. W przypadku zwiększenia kosztów prowadzenia kształcenia (m. in. po wyborze specjalności) Uczelnia może dokonać zmiany wysokości czesnego, z zastrzeżeniem ust. 2.

4. W przypadku, gdy wskaźnik wzrostu cen towarów i usług podawany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przekroczy w danym roku akademickim 10%, Uczelnia może podwyższyć wysokość czesnego i opłat dodatkowych do poziomu wynikającego ze wskaźnika inflacji powiększonego o 20%, począwszy od następnego miesiąca kalendarzowego”.

- § 5 ust. 6 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych ogłaszana będzie w sposób zwyczajowo przyjęty (tablica ogłoszeń w dziekanatach) i nie wymaga sporządzenia aneksu”,
- § 5 ust. 13 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów przed czternastym dniem drugiego miesiąca semestru Student zobowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości różnicy kwoty czesnego obowiązującego w semestrze, w którym rezygnacja została złożona, a wniesionymi opłatami na poczet czesnego”,
- § 5 ust. 14 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym nastąpiło skreślenie”,
- § 9 ust. 2 umów o świadczenie usług edukacyjnych: „Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy Strony zobowiązują się rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku kompromisu właściwym dla rozpoznania sporu będzie sąd miejsca siedziby Uczelni”.

W uczelni obowiązuje także Zarządzenie nr 2/2006/2007 Kanclerza Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach z dnia 2 października 2006r. w sprawie ustalenia wysokości opłat obowiązujących studentów Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach oraz zasad i terminów ich wnoszenia, załącznik do którego stanowi Regulamin płatności za studia w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach (zwany dalej także regulaminem, dowód: karty nr 26 – 27). § 9 ust. 3 regulaminu zawiera klauzulę tożsamą z zapisem wynikającą z § 5 ust. 13 umów o świadczenie usług edukacyjnych, tj. postanowienie o brzmieniu: „W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów przed czternastym dniem drugiego miesiąca semestru Student zobowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości różnicy kwoty czesnego obowiązującego w semestrze, w którym rezygnacja została złożona, a wniesionymi opłatami na poczet czesnego”. W § 9 ust. 4 regulamin stanowi, że: „W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w terminie późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym studia zostały przerwane”.

Wyżej wymienione dokumenty są stosowane przy zawieraniu umów i obowiązują studentów pobierających naukę od roku akademickiego 2006/2007. Oprócz nich przedsiębiorca posługiwał się Zarządzeniem Rektora nr 107/2004/2005 Finansowymi warunkami studiowania w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach - studia dzienne (dowód: karta nr 41) i Zarządzeniem Rektora nr 108/2004/2005 Finansowymi warunkami studiowania w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach - studia zaoczne (dowód: karta nr 42). Dokumenty te zastąpiono Finansowymi warunkami studiowania w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach - studia niestacjonarne (zwanymi dalej finansowymi warunkami studiowania) i Finansowymi warunkami studiowania w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach – studia stacjonarne wprowadzonymi w życie Zarządzeniem nr 1/2005/2006/F z dnia 1 października 2005r. Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach (dowód: karty nr 43 - 44). W piśmie z dnia 10. 05. 2007r. (dowód: karta nr 21 verte) uczelnia poinformowała, że zasady zawarte w przedmiotowym zarządzeniu będą obowiązywać jedynie do końca studiów osób, które rozpoczęły naukę przed rokiem akademickim 2006/2007 (dowód: karta nr 21 verte). Z osobami tymi nie były zawierane pisemne umowy, gdyż obowiązku takiego nie nakładały wówczas obowiązujące przepisy prawa, wobec czego do zawarcia umów dochodziło na podstawie składanych przez

kandydatów podań (dowód: karty nr 40 i 45 – 50). Pkt 11 Finansowych warunków studiowania w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach - studia niestacjonarne stanowi, że: „(...) *W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym studia zostały przerwane*”.

Ustosunkowując się do postawionych w ramach niniejszego postępowania zarzutów w piśmie z dnia 04. 07. 2007r. uczelnia poinformowała, że po nałożeniu na uczelnie wyższe obowiązku zawierania od roku akademickiego 2006/2007 pisemnych umów ze studentami i po wprowadzeniu do stosowania przedłożonych Prezesowi Urzędu wzorów umów ujawniła się potrzeba zmian ich zapisów. W zakresie dotyczącym podwyżek czesnego uczelnia przyznała, że wyszczególnione przez Urząd postanowienia rzeczywiście mogą budzić zastrzeżenia. Przedsiębiorca dodał jednak, że klauzule dotyczące niniejszej materii nigdy nie znalazły zastosowania w praktyce, a także, że trwają prace nad ich zmianą (dowód: karta nr 51). Zaznaczył on też, że pomimo tego, iż częstotliwość zmian nie była określona w kwestionowanych zapisach, to z uwagi na to, że zdecydowana większość studentów opłaca czesne z góry w systemie semestralnym, nie było możliwe dokonywanie zmian częściej niż raz na semestr. W okresie obowiązywania badanego wzorca faktycznie nie dokonywano żadnych zmian. Uczelnia dodała też, że w opracowywanym przez nią wzorcu częstotliwość, z jaką można zmieniać wysokość czesnego zostanie wyraźnie określona i będzie to maksymalnie jedna zmiana na semestr (dowód: karta nr 52).

Jeśli chodzi o zasady wprowadzania zmian wysokości czesnego i opłat, wynikały one z wieloletnich zwyczajów oraz ujednoczenia zasad odnoszących się zarówno do tych studentów, z którymi zawarto pisemne umowy, jak i tych, z którymi umów nie zawierano. Uczelnia poinformowała o trwających pracach mających na celu modyfikację zakwestionowanego postanowienia § 5 ust. 6 umów, w wyniku której zostanie ustalone, że studenci będą otrzymywali aneksy do umów, chyba że wyraźnie zażądata, aby przysyłać im stosowne informacje drogą elektroniczną w ramach systemu „wirtualny sekretariat” (dowód: karta nr 52).

Uczelnia złożyła także wyjaśnienia w zakresie dotyczącym postanowień wynikających z § 5 ust. 13 i 14 umów, § 9 ust. 3 i 4 regulaminu oraz pkt. 11 finansowych warunków studiowania, w których wskazała, że stosowane przez nią zapisy mają na celu wyrównanie dysproporcji pomiędzy stronami umowy, jaka mogłaby powstać w przypadku rezygnacji studenta z dalszej nauki. Zdaniem przedsiębiorcy trzeba mieć na uwadze to, że uczelnia dostosowuje wysokość pobieranych przez nią opłat za swoje usługi do rzeczywistych i planowanych warunków ekonomicznych. Czynnikiem istotnym dla skalkulowania wysokości opłat jest ilość studentów. Rezygnacja w trakcie trwania cyklu nauki powoduje nieprzewidzianą stratę. W związku z powyższym w opinii przedsiębiorcy zapisy nakładające na konsumentów obowiązek zapłaty kary umownej lub czesnego w wysokości stanowiącej równowartość czesnego pozostałego do końca semestru, w którym następuje rezygnacja, jest uzasadnione. Uczelnia nie zgodziła się z twierdzeniem, że stosowane przez nią zapisy są tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru pod numerami 395, 816, 906, gdyż w postanowieniach umownych nie zawarto obowiązku ponoszenia przez studentów kosztów pełnego kształcenia w Uczelni w terminie 3 lub 5 lat, a obowiązek ten dotyczy wyłącznie jednego semestru.

Zapisy § 9 ust. 2 umów określające właściwość miejscową sądu, który ma rozstrzygać ewentualne spory wynikały z tego, że studentami uczelni są osoby głównie z rejonu

województwa śląskiego. Uczelnia dodała, że regulacja ta faktycznie nie znalazła zastosowania. Poinformowała też, że zgodnie z planowaną zmianą wzorów sporne postanowienia zostaną usunięte.

W załączeniu do pisma z dnia 07. 08. 2007r. (dowód: karta nr 60) przesłano Zarządzenie nr 41/2007/2008 Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach z dnia 11. 06. 2007r. w sprawie wprowadzenia w życie wzoru umowy o świadczenie usług edukacyjnych (dowód: karta nr 61), załączniki do którego stanowią dwa wzory umów (dowód: karty nr 62 – 65). Analiza ich treści wykazała, że zawarto w nich następujące postanowienia:

§ 5: „2. Wysokość czesnego może ulec zmianie, lecz nie częściej niż raz na semestr, a wzrost nie może przekroczyć 20% poprzednio obowiązującej opłaty, z zastrzeżeniem postanowień ust. 3.

3. W przypadku, gdy wskaźnik wzrostu cen towarów i usług podawany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przekroczy w danym roku akademickim 10%, Uczelnia może podwyższyć wysokość czesnego i opłat dodatkowych do poziomu wynikającego ze wskaźnika inflacji, lecz nie więcej niż o 20% począwszy od następnego miesiąca kalendarzowego.

4. Podwyższenie czesnego i innych opłat dodatkowych z przyczyn określonych w ust. 3 Uczelnia może wprowadzić tylko raz w roku akademickim.

5. Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych w przypadkach, o którym mowa w ust. 3 wprowadzana jest zarządzeniem władz Uczelni.

6. Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych przekazywana będzie każdemu studentowi za pośrednictwem „Wirtualnego dziekanatu” oraz ogłaszana będzie w sposób zwyczajowo przyjęty (tablica ogłoszeń w dziekanatach) i wymaga sporządzenia aneksu z zastrzeżeniem postanowień ust. 7.

7. Student może w odrębnym oświadczeniu wyrazić wolę, aby zmiany umowy, o których mowa w ust. 2, 3 i 5 następowała poprzez przesłanie stosownej oferty poprzez „Wirtualny sekretariat”. W takim przypadku w razie braku sprzeciwu studenta zgłoszonego w terminie 14 dni od daty przekazania oferty następuje zmiana umowy, dla ważności której nie jest wymagane sporządzenie pisemnego aneksu do umowy”.

§ 6: „3. W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów przed piętnastym dniem drugiego miesiąca semestru (odpowiednio piętnastym listopada bądź piętnastym kwietnia) Student obowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości 85% czesnego przypadającego za dany semestr studiów, w którym rezygnacja ze studiów została złożona.

4. W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż piętnasty dzień drugiego miesiąca semestru Student obowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości 65% kwoty czesnego przypadającego za dany semestr studiów, w którym rezygnacja ze studiów została złożona.

5. Czesne za semestr, w którym rezygnacja ze studiów została złożona, łącznie z wpłaconą karą umowną nie może przewyższać wysokości czesnego za dany semestr zgodnie z regulaminem płatności za studia”.

§ 9: „2. Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy Strony zobowiązują się rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku kompromisu właściwym dla rozpoznania sporu będzie sąd wg właściwości przepisów kpc” (dowód: karty nr 62 – 65).

W załączeniu do ww. pisma z dnia 04. 07. 2007r. uczelnia przesłała dotyczący jej rachunek zysków i strat za okres od dnia 01. 01. 2006r. do dnia 31. 12. 2006r. (dowód: karta nr 54),

z którego wynika, że w 2006r. osiągnęła ona przychód w wysokości 21 064 838, 03 zł (słownie: dwudziestu jeden milionów sześćdziesięciu czterech tysięcy ośmiuset trzydziestu ośmiu złotych i trzech groszy), a także że w roku tym poniosła stratę.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Przesłanką wstępną, która musi zostać ustalona w toku postępowania prowadzonego na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest to, czy doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może podejmować działania wyłącznie w interesie publicznym, działania podejmowane w tym trybie służą ochronie interesu ogólnospołecznego. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów znajduje zastosowanie tylko wówczas, gdy zagrożony lub naruszony zostaje interes publiczny polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego. Zasadniczo przyjmuje się, że do naruszenia interesu publicznego dochodzi wówczas, gdy skutki działań sprzecznych z przepisami przywołanej ustawy godzą w szerszy krąg uczestników rynku. W niniejszej sprawie przesłanka ta została spełniona. Postępowanie przeciwko Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach zostało wszczęte w związku z podejrzeniem podejmowania przez nią praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest zakazane. W art. 24 ust. 2 ww. ustawy wskazano, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, a w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w Kodeksie postępowania cywilnego (zwanym dalej także Kpc).

Aby doszło do naruszenia ww. przepisu prawa muszą zostać spełnione następujące przesłanki:

- zachowanie przedsiębiorcy musi być bezprawne i
- musi ono godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Pierwsza z wymienionych przesłanek zostaje spełniona, gdy przedsiębiorca podejmuje działania sprzeczne z prawem tj. zakazane ustawą lub, gdy nie dopełnia ciążącego na nim obowiązku. Przykład takiego zachowania może stanowić posługiwanie się w obrocie konsumenckim postanowieniami umownymi uznanymi przez SOKiK za abuzywne i wpisanymi do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru. Druga z przesłanek jest spełniona, gdy dane działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konsumentów chroni bowiem interesy nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować, interesy konsumentów, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

W niniejszej decyzji należy jednoznacznie wskazać, że uczelnia wyższa może być stroną postępowania administracyjnego dotyczącego stosowania przez nią praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, gdyż przysługuje jej status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Stanowisko takie znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 3 lipca 2003r. (sygn. akt III CZP 38/03) stwierdził, że uczelnia niepaństwowa może być uznana za przedsiębiorcę. Sąd Najwyższy orzekł, że „Odpłatne i systematyczne wykonywanie zajęć dydaktycznych jest

wykonywaniem przez osobę prawną we własnym imieniu, zawodowo działalności usługowej w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność taka, wykonywana przez uprawnionych pracowników uczelni, charakteryzuje się profesjonalnym charakterem, jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek uczelni, jako odrębnej osoby prawnej, a nie na rachunek jej założyciela, a ponadto charakteryzuje się niewątpliwie powtarzalnością działań i uczestnictwem w obrocie gospodarczym”. W wyroku z dnia 7 kwietnia 2004r. (sygn. akt III SK 22/04) Sąd Najwyższy wskazał, że sama ustawa z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów zdefiniowała na użytek tej ustawy - pojęcie „przedsiębiorcy” bardzo szeroko, obejmując nim, oprócz podmiotów definiowanych jako przedsiębiorcy w innych ustawach (np. w Kodeksie cywilnym) także podmioty, których działalność nie kojarzy się z typową działalnością gospodarczą. Sąd Najwyższy stwierdził, że studenci, którzy korzystają z usług szkoły wyższej niepublicznej odpłatnie, stosownie do zawieranych w tym zakresie umów, są konsumentami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wprawdzie orzeczenia te zapadły pod rządami ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t. j. Dz. U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.), to rozważane zagadnienie zostało unormowane analogicznie w aktualnie obowiązującej ustawie z 2007r. o tym samym tytule, w związku z czym powołanie się na ww. wyroki jest uzasadnione. Fakt, że uczelnia wyższa jest przedsiębiorcą potwierdza też orzecznictwo SOKiK, który wielokrotnie wypowiadał się w sprawie postanowień umownych stosowanych przez uczelnie wyższe w wyniku czego klauzule te były uznawane za niedozwolone.

W tym miejscu należy zauważyć, że Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych bez względu na to, czy postanowienie uznane przez SOKiK za abuzywne było stosowane przez przedsiębiorcę, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, czy też przez inny podmiot. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 02. 12. 2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05) wskazał, że zgodnie z art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez ten podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Sąd Apelacyjny orzekł, że naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne wpisane do rejestru, przy czym wpis do rejestru związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów. Podobne twierdzenie Sąd Apelacyjny zawarł we wcześniejszym wyroku, tj. w orzeczeniu z dnia 29. 09. 2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie przywołując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19. 12. 2003r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25), wskazał, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ Kpc, od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Zgodnie ze stanowiskiem SOKiK wyrażonym w wyroku z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Trafność przedmiotowego rozstrzygnięcia SOKiK potwierdził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 26. 04.

2006r. (sygn. akt VI ACa 1220/05). Stanowisko, zgodnie z którym stosowanie postanowień wzorców umowy o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13. 07. 2006r. (sygn. III SZP 3/06). Pomimo, iż ww. orzeczenia sądów były wydane na gruncie ówczesnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000r., to należy je uznać za aktualne także i pod rządami nowej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, która analogicznie reguluje rozważaną kwestię.

Zagadnienia związane z kształtowaniem stosunków prawnych pomiędzy uczelnią, a studentami wynikających z umów o świadczenie usług edukacyjnych znajdują uregulowanie nie tylko w przepisach ogólnych prawa cywilnego zawartych w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm., zwanej dalej także Kc), ale też w ustawie z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.). Zgodnie z art. 160 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym organizację i tok studiów oraz związane z nimi prawa i obowiązki studenta określa regulamin studiów, a stosownie do art. 160 ust. 3 tej ustawy warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej. W ślad za przywołanymi przepisami prawa w rozważanym przypadku uczelnia stosuje zarówno regulamin studiów, jak i zawiera z konsumentami od roku akademickiego 2006/2007 umowy pisemne. Do umów zawartych przed wskazanym rokiem akademickim zastosowanie mają zarządzenia Rektora normujące warunki finansowe studiowania, co jest zgodne z art. 269 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym. Jak wskazano powyżej obecnie umowy są zawierane z wykorzystaniem wzorów umów w rozumieniu art. 384 ust. 1 Kc. Do umów o świadczenie usług edukacyjnych, na podstawie art. 750 Kc stosuje się odpowiednio przepisy tej ustawy o zleceniu. Stronami tych umów są uczelnia – jako przedsiębiorca oraz studenci, którym przysługuje status konsumentów w rozumieniu art. 22¹ Kc. Analiza regulaminu stosowanego przez uczelnię oraz umów zawartych z konsumentami wykazała, że zawierają one klauzule uznane przez SOKiK za abuzywne i wpisane do rejestru, co dało asumpt do wszczęcia niniejszego postępowania.

Uwzględniając charakter praktyk opisanych w tej decyzji należało stwierdzić, że w rozważanej sprawie przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów została spełniona. Badane praktyki przedsiębiorcy, które opisano szczegółowo poniżej, godzą w interesy nie tylko poszczególnych osób, ale przede wszystkim w interesy ogółu konsumentów, całej ich zbiorowości. Niekorzystne skutki prowadzonych przez przedsiębiorcę działań mają wpływ na szeroką grupę konsumentów, którzy zawarli z nim umowy. Stanowią one zagrożenie także dla tych wszystkich konsumentów, którzy potencjalnie mogą stać się kontrahentami przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone niniejsze postępowanie. Jego zachowania oddziałują więc lub mogą oddziaływać na nieoznaczoną grupę osób, której skład ulega systematycznym zmianom. Potencjalnie każdy może bowiem zawrzeć z uczelnią umowę, a jedynym warunkiem jaki konsumenci muszą wypełnić jest spełnienie wymogów określonych w zasadach naboru na studia, co naraża szeroką rzeszę podmiotów na niekorzystne konsekwencje wymierzonych przeciwko nim praktyk. Zagadnienie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nie będzie oddzielnie poruszane przy poszczególnych praktykach wymienionych w pkt. I przedmiotowej decyzji, gdyż we wszystkich przypadkach kwestia ta kształtuje się identycznie, co uzasadnia odniesienie się do niniejszego problemu łącznie w tym miejscu.

I.

1. W toku niniejszego postępowania postawiono uczelni zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w związku z posługiwaniem się w § 5 ust. 2 - 4 umów o świadczenie usług edukacyjnych następującą regulacją:

„2. Wysokość czesnego może ulec zmianie, lecz wzrost nie może przekroczyć 20% poprzednio obowiązującej opłaty.

3. W przypadku zwiększenia kosztów prowadzenia kształcenia (m. in. po wyborze specjalności) Uczelnia może dokonać zmiany wysokości czesnego, z zastrzeżeniem ust. 2.

4. W przypadku, gdy wskaźnik wzrostu cen towarów i usług podawany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przekroczy w danym roku akademickim 10%, Uczelnia może podwyższyć wysokość czesnego i opłat dodatkowych do poziomu wynikającego ze wskaźnika inflacji powiększonego o 20 %, począwszy od następnego miesiąca kalendarzowego”.

Zgodnie z przywołaną regulacją uczelnia posiada uprawnienie do zmiany wysokości czesnego w granicach do 20% poprzednio obowiązujących opłat. W przypadku wzrostu cen towarów i usług przekraczającego 10%, przedsiębiorca może podnieść wysokość opłat dodatkowo o wielkość wynikającą z tego wzrostu. W żadnym przypadku nie określono dopuszczalnej częstotliwości zmian. W prawdzie uczelnia wyjaśniała, że z przyjętych przez nią zasad wynika, że wzrost czesnego mógłby nastąpić nie częściej niż raz w semestrze, to w sytuacji, gdy nie zostało to zapisane nie można mówić o istnieniu takiego ograniczenia. Pomimo zastrzeżenia, że czesne nie może wzrosnąć o więcej niż 20%, to z uwagi na brak regulacji na temat dopuszczalnej częstotliwości zmian, faktycznie nie wiadomo, w jakich granicach może się ono zmieniać. Regulacja taka jest niezgodna z art. 385¹ § 1 Kc, który stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Powyższe nie dotyczy postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny. W rozważanym przypadku oceniane postanowienie nie zostało zredagowane jednoznacznie, do czego odniesiono się powyżej.

W tym miejscu należy przywołać klauzule uznane za niedozwolone przez SOKiK, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, których stosowanie w podobny sposób naruszało interesy konsumentów. Są to następujące klauzule:

- *„Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego”* (nr 59 w rejestrze, wyrok SOKiK z 10. 04. 2003r., sygn. akt XVII Amc 17/01),

- *„Uczelnia zastrzega sobie prawo dokonywania zmian wysokości opłat”* (nr 624 w rejestrze, wyrok SOKiK z 20. 10. 2005r., sygn. akt XVII Amc 78/05),

- *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”* (nr 643 w rejestrze, wyrok SOKiK z 05. 10. 2005r., sygn. akt XVII Amc 20/05),

- *„Wysokość czesnego może ulec zmianie, jednak nie wcześniej niż przed rozpoczęciem kolejnego roku akademickiego”* (nr 728 w rejestrze, wyrok SOKiK z 27. 02. 2006r., sygn. akt XVII Amc 105/04),

- *„Uczelnia zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości czesnego stosownie do aktualnych kosztów organizacji prowadzonego procesu dydaktycznego i prowadzonej działalności statutowej”* (nr 802 w rejestrze, wyrok SOKiK z 17. 05. 2006r., sygn. akt XVII Amc 9/05),

- *„Kwoty opłat wymienione w Regulaminie mogą ulec zmianie w miarę ogólnego wzrostu cen, nie częściej niż raz w semestrze”* (nr 1190 w rejestrze, wyrok SOKiK z 01. 03. 2007r., sygn. akt XVII Amc 12/06).

Na mocy postanowień uznanych przez SOKiK za abuzywne podmioty świadczące usługi edukacyjne w ramach prowadzonych przez nie studiów były uprawnione do zmiany wysokości czesnego w zależności od wzrostu kosztów prowadzenia działalności oraz wzrostu inflacji. W jednym z nich wskazano, że zmiana może być dokonywana w następnych latach studiów. Pomimo istniejących różnic redakcyjnych wszystkie porównywane postanowienia są nieprecyzyjne. Nie dają one też pewności, o ile i z jaką częstotliwością mogą się zmieniać pobierane od konsumentów opłaty. W związku z tym należało stwierdzić, że uczelnia dopuściła się w rozważanym przypadku naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Nawet jeśli kwestionowany zapis faktycznie nie znalazłby zastosowania, na co wskazywał przedsiębiorca, jest to okoliczność obojętna z punktu widzenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dla stwierdzenia jej naruszenia wystarczające bowiem jest zagrożenie interesów konsumentów w wyniku podjęcia przez przedsiębiorcę określonych działań.

W toku niniejszego postępowania uczelnia poinformowała o stworzeniu nowych wzorów umów, które będą wykorzystywane przy kolejnym naborze na studia. Zgodnie z zaproponowaną regulacją w uczelni mają zacząć obowiązywać następujące unormowania: § 5 2. *Wysokość czesnego może ulec zmianie, lecz nie częściej niż raz na semestr, a wzrost nie może przekroczyć 20% poprzednio obowiązującej opłaty, z zastrzeżeniem postanowień ust. 3.*

3. *W przypadku, gdy wskaźnik wzrostu cen towarów i usług podawany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przekroczy w danym roku akademickim 10%, Uczelnia może podwyższyć wysokość czesnego i opłat dodatkowych do poziomu wynikającego ze wskaźnika inflacji, lecz nie więcej niż o 20% począwszy od następnego miesiąca kalendarzowego.*

4. *Podwyższenie czesnego i innych opłat dodatkowych z przyczyn określonych w ust. 3 Uczelnia może wprowadzić tylko raz w roku akademickim*”

Stosownie do wyżej przytoczonego unormowania przedsiębiorca będzie uprawniony do zmiany wysokości czesnego i innych opłat o nie więcej niż 20% i nie częściej niż raz w semestrze, a w przypadku, gdy zmiana będzie dokonywana w związku z inflacją, może ona być dokonana nie częściej niż raz w roku. Regulację taką można uznać za zgodną z rozważanymi powyżej przepisami prawa. Podjęte przez uczelnię czynności nie doprowadziły jednak do zaniechania stosowania niezgodnej z prawem praktyki. Wciąż bowiem funkcjonują w obrocie umowy zawarte z konsumentami przed wprowadzeniem w życie nowych wzorów umów. W prawdzie przedsiębiorca oświadczył, że zostaną do nich sporządzone aneksy, to ani nie udokumentowano faktycznego ich wprowadzenia, ani też nie złożono deklaracji, kiedy to nastąpi. W tych okolicznościach sprawy należało orzec, jak w punkcie I 1 sentencji niniejszej decyzji.

2. Drugi z postawionych uczelni zarzutów dotyczy stosowania w umowach z konsumentami postanowienia zawartego w § 5 ust. 6 umów, którego treść jest następująca: „*Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych ogłaszana będzie w sposób zwyczajowo przyjęty (tablica ogłoszeń w dziekanatach) i nie wymaga sporządzenia aneksu*”. Stosownie do przedmiotowej regulacji uczelnia informuje konsumentów o ustalonych opłatach i ich wysokości wywieszając stosowne informacje na ten temat na tablicy ogłoszeń. Niniejszy tryb wprowadzania w życie postanowień sformułowanych w zarządzeniach, a zatem we wzorcach umownych, jest niezgodny z trybem określonym w art. 384¹ Kc. Przepis ten stanowi, że wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 Kc, a więc gdy wzorzec ten został drugiej stronie doręczony, a strona ta nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Zaznaczyć trzeba, że udostępnienie wzorca w miejscu ogólnie dostępnym, a więc np. na tablicy ogłoszeń w siedzibie uczelni nie prowadzi do spełnienia

obowiązku polegającego na doręczeniu takiego wzorca każdemu z konsumentów będących związanych umową z uczelnią, a jedynie do jego upublicznienia. Ww. regulacja godzi w interesy konsumentów w ten sposób, że zostają oni związani postanowieniami formułowanymi po terminie zawarcia umowy w sytuacji, gdy postanowienia te nie są im w żaden sposób indywidualnie komunikowane. Nie otrzymując odpowiedniego powiadomienia, a więc nie posiadając stosownej wiedzy konsumenci mogą np. zostać pozbawieni możliwości odstąpienia od umowy w razie braku akceptacji zmienionych warunków umowy. Niniejszą klauzulę należy zatem uznać za niezgodną z art. 385¹ § 1 Kc.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 756 figuruje następująca klauzula: „*Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenia podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie*”. Postanowienie to zostało uznane za niedozwolone na mocy wyroku SOKiK z dnia 21. 04. 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 49/05). Zapis ten, jak i ww. klauzulę stosowaną przez Wyższą Szkołę Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach można uznać za tożsame. W obu przypadkach zastrzeżono bowiem, że informacja o zmianie warunków umów zostanie zamieszczona na tablicy ogłoszeń i w tym trybie konsumenci będą powiadamiani o wprowadzanych zmianach. W obu przypadkach zastrzeżono więc, że uczelnia ograniczy się jedynie do podania do wiadomości informacji o zmianie obowiązujących w niej wzorców, a nie do doręczenia zmienionych wzorców w trybie przewidzianym przepisami Kodeksu cywilnego. Z uwagi na to, że umowy o świadczenie usług edukacyjnych nie mogą być kwalifikowane jako umowy powszechnie zawierane w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, należy stwierdzić, że na przedsiębiorcach świadczących usługi tego rodzaju spoczywają obowiązki w zakresie należytego doręczania wzorców umownych w przypadku ich zmiany w trakcie trwania danego stosunku umownego, a stosowanie regulacji odmiennie normujących tę kwestię jest niedopuszczalne. Oceniana praktyka godzi w interesy konsumentów także w ten sposób, że w wyniku przyjętego w uczelni trybu informowania o wysokości opłat, studenci mogą nie uzyskiwać stosownej informacji na temat zmian w wysokości opłat należnych w związku z pobieraniem nauki w uczelni w odpowiednim terminie, a tym samym mogą np. nie mieć świadomości, że zmianie uległy warunki wiążącej ich umowy. Wobec tego, że stwierdzono tożsamość porównywalnych klauzul, a także w związku z tym, że w rozważanym przypadku doszło do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów należało orzec, że stosowanie opisanej w tym punkcie decyzji praktyki jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku prowadzonych czynności uczelnia poinformowała o tym, że stosowane przez nią regulacje w ww. zakresie ulegną zmianie. Na dowód tego przedstawiono nowe wzory umów, które będą stosowane przy zawieraniu umów od najbliższego naboru na studia (dowód: karty nr 62 i 64). Przedsiębiorca wskazał również, że do umów już obowiązujących zostaną sporządzone aneksy zmieniające kwestionowane postanowienie. W świetle zaistniałych okoliczności należało stwierdzić, że nowa regulacja nie została jeszcze faktycznie wprowadzona do obrotu.

Nowe zapisy mają mieć następujące brzmienie: § 5: „*5. Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych w przypadkach, o którym mowa w ust. 3 wprowadzana jest zarządzeniem władz Uczelni.*

6. Zmiana wysokości czesnego i opłat dodatkowych przekazywana będzie każdemu studentowi za pośrednictwem „Wirtualnego dziekanatu” oraz ogłaszana będzie w sposób zwyczajowo przyjęty (tablica ogłoszeń w dziekanatach) i wymaga sporządzenia aneksu z zastrzeżeniem postanowień ust. 7.

7. Student może w odrębnym oświadczeniu wyrazić wolę, aby zmiany umowy, o których mowa w ust. 2, 3 i 5 następowała poprzez przesłanie stosownej oferty poprzez „Wirtualny sekretariat”. W takim przypadku w razie braku sprzeciwu studenta zgłoszonego w terminie 14 dni od daty przekazania oferty następuje zmiana umowy, dla ważności której nie jest wymagane sporządzenie pisemnego aneksu do umowy”.

Stosownie do przytoczonej regulacji zmiany wysokości opłat muszą być dokonywane w drodze aneksu do umowy, która stosownie do art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym ma przybrać formę pisemną. Na uczelni spoczywa jednocześnie obowiązek podania stosownej informacji do wiadomości publicznej, a także przesłania jej każdemu z konsumentów indywidualnie drogą elektroniczną. Z przedstawionej regulacji wynika, że konsumenci będą mogli niejako zrezygnować z przesyłania im pisemnych aneksów na rzecz aneksów elektronicznych. Zgodnie z przepisami o wzorcach umownych, zmiana wzorca w czasie trwania stosunku umownego powinna nastąpić w trybie przewidzianym do zawarcia tej umowy. Nowo wprowadzany wzorec powinien zatem zostać konsumentowi doręczony. Prawo o szkolnictwie wyższym nie przewiduje nieważności umowy o świadczenie usług edukacyjnych na wypadek niezachowania formy pisemnej. Forma pisemna jest zatem zastrzeżona dla celów dowodowych, czego dotyczy art. 74 § 1 Kc. Mając na uwadze regulację tego przepisu za dopuszczalne można uznać zastrzeżenie, że na wyraźną prośbę konsumenta nie będzie przesyłany do niego aneks pisemny, a stosowna informacja będzie przekazywana jedynie drogą elektroniczną. Taki tryb wprowadzania zmian nie będzie godził w interesy konsumentów, gdyż w przypadku zaistnienia ewentualnego sporu na tle umowy z przedsiębiorcą, na mocy art. 74 § 2 Kc będzie on mógł powołać się na dowód ze świadków lub dowód z przesłuchania stron pomimo niezachowania formy pisemnej. Zważyć też trzeba, że zasadą ma być sporządzanie pisemnych aneksów, natomiast informacja elektroniczna ma być wyjątkiem stosowanym na wyraźne żądanie konsumenta. W związku z tym, że nowa regulacja nie została jeszcze faktycznie wprowadzona do obrotu nie można było stwierdzić zaniechania stosowania zarzuconej przedsiębiorcy praktyki, wobec czego należało orzec, jak w punkcie I 2 sentencji niniejszej decyzji.

3. Kolejny z rozważanych zarzutów dotyczył stosowania w § 5 ust. 13 umów oraz w § 9 ust. 3 regulaminu następującej klauzuli: „*W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów przed czternastym dniem drugiego miesiąca semestru Student zobowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości różnicy kwoty czesnego obowiązującego w semestrze, w którym rezygnacja została złożona, a wniesionymi opłatami na poczet czesnego*”.

Na podstawie niniejszego zapisu konsumenci rezygnujący z pobierania nauki przed 14. dniem drugiego miesiąca semestru są obowiązani do uiszczenia kary umownej w wysokości stanowiącej równowartość różnicy kwoty czesnego należnego w danym semestrze, a wysokością opłat już poniesionych. Z powyższego wynika, że konsumenci muszą faktycznie ponieść ciężary w takiej wysokości, jakie ponieśli, gdyby z nauki nie zrezygnowali i nie rozwiązali umowy. Przedsiębiorca może domagać się zapłaty w pełnej wysokości pomimo, iż zostaje zwolniony z obowiązku świadczenia usług na rzecz konsumenta, a więc nie musi spełniać swojego zobowiązania.

Stosownie do art. 385¹ § 1 Kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Powyższe nie dotyczy postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny. W art. 385³ Kc wymieniono przykładowe postanowienia, które uznaje się za niedozwolone. Na mocy art. 385³ pkt 16 Kc zakazane są postanowienia nakładające wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji

z zawarcia lub wykonania umowy. Zgodnie z art. 385³ pkt 17 Kc za abuzywne uznaje się te postanowienia, które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstepnego. W niniejszym przypadku nałożono na studentów odstępujących od umowy w terminie do 14. dnia drugiego miesiąca semestru obowiązek zapłaty kary w wysokości stanowiącej równowartość czesnego pozostałego do końca semestru. Karę umowną tej wysokości można uznać nie tylko za nadmiernie, ale również za rażąco wygórowaną. Przyjęcie powyższego rozwiązania powoduje nałożenie na konsumentów nadmiernych obciążeń finansowych, przy czym obowiązek taki spoczywa wyłącznie na konsumentach. Uczelnia zastrzega ww. opłatę pomimo tego, iż sama zostaje zwolniona z obowiązku świadczenia jakichkolwiek usług na rzecz klienta. W tym miejscu należy odwołać się do wyroku SOKiK z dnia 01. 03. 2007r. (sygn. akt XVII AmC 12/06), w którym Sąd ten uznał za niedozwoloną klauzulę, na mocy której słuchacze byli zobowiązani do uregulowania całej kwoty czesnego za semestr. SOKiK zakwestionował zasadność takiego rozwiązania wskazując, że za słuszne i znajdujące oparcie w przepisach Kodeksu cywilnego należy uznać domaganie się jedynie opłat za czynności już wykonane, za nakłady poniesione w celu wykonania danej umowy oraz za ewentualną szkodę. Zważyć trzeba, że kara umowna pełni rolę odszkodowania, a zatem, po ustaleniu ekwiwalentu dla dokonanych przez przedsiębiorcy czynności, wysokość kary tej nie powinna zasadniczo przewyższać wysokości faktycznie poniesionej szkody.

Wskazać również trzeba, że w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 625 wpisano na mocy wyroku SOKiK z dnia 20. 10. 2005r. (sygn. akt XVII Amc 78/05) następującą klauzulę: „*W przypadku rezygnacji studenta z nauki w trakcie semestru, wpłacone w całości czesne za cały semestr nie podlega zwrotowi*”. Podobną regulację za niedozwoloną SOKiK uznał na mocy wyroku z 06. 04. 2006r., której brzmienie jest następujące: „*Rozwiązanie umowy w trakcie trwania semestru nie zwalnia z obowiązku zapłaty całości czesnego wymagalnego za bieżący semestr*” (nr 834 w rejestrze, sygn. akt XVII AmC 79/05) oraz klauzulę wpisaną na mocy tego samego wyroku do rejestru pod numerem 835: „*W przypadku przerwania studiów w trakcie semestru, student zobowiązany jest do zapłacenia czesnego za cały semestr, a czesne zapłacone nie podlega zwrotowi*”. Postanowienia te można uznać za podobne do zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu z uwagi na to, że we wszystkich klauzulach nałożono na konsumentów obowiązek zapłaty czesnego za cały semestr, choć nie korzystają oni ze świadczenia przedsiębiorcy w pełnym zakresie. Skutek wywoływany przez porównywane klauzule jest we wszystkich przypadkach tożsamy. To uzasadnia uznanie kwestionowanej w tym postępowaniu klauzuli za tożsamą z ww. zapisami figurującymi w rejestrze. Jak wskazano powyżej posługiwanie się w obrocie konsumenckim klauzulą wpisaną do rejestru stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy wykazać, że równocześnie doszło do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, co w niniejszym przypadku także uczyniono powyżej.

W toku niniejszego postępowania przedsiębiorca oświadczył, że sporny zapis ma na celu zagwarantowanie równowagi pomiędzy stronami umowy oraz służy temu, aby ryzyko związane z rezygnacją konsumenta nie obciążało wyłącznie uczelni. Uznając słuszność twierdzenia, że ryzyko np. nierzetelnego zachowania konsumenta nie powinno nadmiernie obciążać przedsiębiorcy, nie można przyjąć za uzasadnione zastrzeżenia sztywno określonej kwoty kary umownej stanowiącej równowartość kwoty pozostałej do pełnej kwoty czesnego. Pobierana od odstępującego konsumenta kwota powinna odpowiadać ponoszonej szkodzie i nie można przyjąć, że zawsze będzie to kwota stanowiąca równowartość opłat należnych do końca semestru. W tych okolicznościach należało orzec, jak w punkcie I 3 sentencji niniejszej decyzji.

W czasie trwania niniejszego postępowania przedsiębiorca poinformował, że w nowo opracowanym przez niego wzorze umowy zawarto następującą regulację: § 6 ust. 3. *„W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów przed piętnastym dniem drugiego miesiąca semestru (odpowiednio piętnastym listopada bądź piętnastym kwietnia) Student obowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości 85% czesnego przypadającego za dany semestr studiów, w którym rezygnacja ze studiów została złożona. (...) ust. 5. Czesne za semestr, w którym rezygnacja ze studiów została złożona, łącznie z wpłaconą karą umowną nie może przewyższać wysokości czesnego za dany semestr zgodnie z regulaminem płatności za studia”*.

Regulacja ta nadal podaje sztywno określoną kwotę. Pomimo zmian redakcyjnych skutek stosowania wskazanego unormowania byłby analogiczny, a zatem jego zastosowanie doprowadziłoby jedynie do pozornej zmiany. W związku z tym należy wyraźnie stwierdzić, że także i ta konstrukcja powodowałaby, że przedsiębiorca nie prowadziłby indywidualnych rozliczeń z każdym z konsumentów, lecz obciążałby ich sztywno określonymi opłatami. Nałożenie obowiązku zapłaty 85% kwoty czesnego, przy uwzględnieniu zastrzeżenia § 6 ust. 5 wzoru, w przypadku rezygnacji przed 15. dniem drugiego miesiąca semestru oznacza, że w rzeczywistości odstępujący od umowy konsumenci musieliby wnieść opłatę w wysokości stanowiącej równowartość różnicy pomiędzy czesnym należnym za cały semestr, a kwotą już opłaconą. Powyższe świadczy o tym, że uczelnia faktycznie nie zaproponowała żadnej zmiany merytorycznej, a jedynie redakcyjną, co nie ma znaczenia dla oceny rozważanej kwestii.

4. W § 5 ust. 14 umów przedsiębiorca zastrzegł, że *„W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym nastąpiło skreślenie”*.

Zapis ten jest zasadniczo podobny do klauzuli rozpatrywanej w punkcie poprzednim niniejszej decyzji. Na jego mocy konsument musi wnieść opłatę w pełnej wysokości pozostałej do końca semestru, pomimo iż odstępuje od umowy. Przedmiotowa klauzula odnosi się sytuacji, gdy do rozwiązania umowy dochodzi po 14. dniu drugiego miesiąca semestru. Wówczas konsument jest zobowiązany do wniesienia czesnego w pełnej wysokości pozostałego do końca danego semestru. Opłata ta nie jest nazywana karą umowną, jak ma to miejsce w § 5 ust. 13 umów, lecz skutek jest analogiczny. W związku z tym można odwołać się do uzasadniania zawartego w punkcie I 3 niniejszej decyzji, gdyż postanowienie wskazane w tym punkcie również jest tożsame z niedozwolonymi postanowieniami figurującymi w rejestrze pod numerami 625, 834 i 835, a posługiwanie się nim stanowi niezgodną z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Wobec powyższego należało orzec, jak w punkcie I 4 sentencji niniejszej decyzji.

Uczelnia przedłożyła zmienione wzory umów, w których zamieszczono następującą regulację: § 6 ust. 4 *„W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż piętnasty dzień drugiego miesiąca semestru Student obowiązany jest do zapłaty kary umownej w wysokości 65% kwoty czesnego przypadającego za dany semestr studiów, w którym rezygnacja ze studiów została złożona. ust. 5. Czesne za semestr, w którym rezygnacja ze studiów została złożona, łącznie z wpłaconą karą umowną nie może przewyższać wysokości czesnego za dany semestr zgodnie z regulaminem płatności za studia”*. Podobnie jak w przypadku regulacji opisanej w punkcie poprzednim wskazana przez przedsiębiorcę zmiana nie doprowadzi do rzeczywistych zmian. Konsumenci nadal byłiby zobowiązani do wniesienia czesnego w pełnej wysokości, bez względu na to, czy kwota taka faktycznie należałaby się uczelni, gdyby dochodziła swej należności na zasadach wynikających z ogólnych przepisów prawa cywilnego.

5. § 9 ust. 4 Regulaminu płatności za studia w Wyższej Szkole Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych: „*W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w terminie późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym studia zostały przerwane*”.

Regulacja ta w warstwie merytorycznej jest identyczna z unormowaniem wynikającym z § 5 ust. 14 umów, a istniejące różnice mają charakter wyłącznie redakcyjny. Z uwagi na to w tym miejscu należy odwołać się do uzasadnienia zawartego w punkcie I 4 tej decyzji. W związku z tym należało orzec, że stosowanie w regulaminie ww. postanowienia stanowi niezgodną z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

6. W § 9 ust. 2 umów uczelnia zawarła klauzulę o następującej treści: „*Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy Strony zobowiązują się rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku kompromisu właściwym dla rozpoznania sporu będzie sąd miejsca siedziby Uczelni*”.

Niniejsze postanowienie jest niezgodne z art. 385¹ § 1 Kc i z art. 385³ pkt 23 Kc. Treść przepisu art. 385¹ § 1 Kc przytoczono powyżej. Art. 385³ pkt 23 Kc stanowi natomiast, że za niedozwolone uważa się postanowienia, które wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Właściwość miejscowa sądu, który jest kompetentny do rozstrzygania sporów cywilnych, została określona w przepisach ustawy Kodeks postępowania cywilnego. Zasadniczo, zgodnie z art. 27 ust. 1 Kpc powództwo wytacza się przed sądem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedziby pozwanego. W rozważanej sprawie, stosownie do tego przepisu, gdyby z powództwem występowała przeciwko konsumentowi uczelnia, musiałaby to zrobić przed sądem oznaczonym wedle miejsca zamieszkania konsumenta. Gdyby do sądu wystąpił konsument, musiałby uczynić to przed sądem wyznaczonym według miejsca siedziby uczelni. Stosownie do art. 34 Kpc w sprawach o ustalenie istnienia umowy, jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć także przed sądem wyznaczonym według miejsca wykonania umowy. W niniejszej sprawie miejscem wykonania umowy będzie miejsce siedziby Uczelni. Zauważyć jednak trzeba, że nie to jedyna możliwość, jaką dają przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Kwestionowany zapis umowny stanowi klauzulę abuzywną ze względu na to, że ogranicza przedsiębiorcy możliwość wyboru sądu, który zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego należało uznać za właściwy do rozstrzygnięcia sporu powstałego na tle umowy, co następuje ze szkodą dla konsumentów. Dodatkowo podkreślić należy, że za niezgodne z art. 385³ pkt 23 Kc uznaje się postanowienia, które nie tylko wyłączają właściwość sądu wyznaczonego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w ogóle, ale też te, które ograniczają zakres możliwości przewidzianych w tej ustawie, w wyniku czego sytuacja konsumentów ulega pogorszeniu, co ma miejsce w niniejszym przypadku. Klauzula stosowana przez przedsiębiorcę godzi w konsumentów w ten sposób, że zostaje wyłączona możliwość wytoczenia powództwa przed sądem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania konsumentów, a więc w miejscu dla nich najbardziej dogodnym.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone figuruje wiele klauzul, na mocy których uznano za właściwy sąd w konkretnym mieście albo wyznaczony według jednego kryterium, w sposób węższy niż uczyniono to w Kodeksie postępowania cywilnego. Zgodnie z bogatym orzecznictwem SOKiK postanowienia, na mocy których sądem

właściwym jest sąd zlokalizowany w miejscu dogodnym wyłącznie dla przedsiębiorcy, ograniczające możliwość wyboru sądu innego niż wymieniony w umowie, są uznawane za niezgodne z prawem. Na potwierdzenie tego należy wskazać szereg klauzul umownych tego typu, które zostały wpisane do rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone pod numerami 92, 276, 309, 310, 349, 361, 388, 397, 418, 445, 488, 494, 527, 561, 565, 586, 596, 612, 617, 637, 640, 691, 772, 784, 913, 922 i 1007. W świetle powyższego należało stwierdzić, że przedsiębiorca posługuje się w umowach z konsumentami klauzulą wpisaną do rejestru. Przy jednoczesnym spełnieniu przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumentów należało orzec, że przedsiębiorca stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku niniejszego postępowania przedsiębiorca poinformował o tym, że powyższy zapis wprowadzono z uwagi na to, że większość studentów pobierających naukę w uczelni pochodzi z rejonu województwa śląskiego oraz, że nigdy nie był on stosowany w praktyce (dowód: karta nr 53). W nowo opracowanych przez przedsiębiorcę wzorach umów kwestionowana regulacja zostanie zastąpiona unormowaniem, zgodnie z którym ewentualne spory będą rozstrzygane przez sąd wyznaczony według przepisów Kpc (dowód: karty nr 63 i 65). Wzory te będą stosowane przy zawieraniu umów z konsumentami w przyszłości. Zgodnie ze złożonym oświadczeniem przedsiębiorca ma również przesłać konsumentom, z którymi jest już związany umowami, aneksy zmieniające sporną regulację. Z powodu tego, że umowy takie nie zostały jeszcze zawarte, przedsiębiorca nie udokumentował okoliczności przesłania aneksów, ani nie wskazał terminu, w jakim to nastąpi, należało orzec, jak w punkcie I 6 sentencji niniejszej decyzji.

7. Ostatni z zarzutów stawianych uczelni w ramach niniejszego postępowania dotyczy stosowania w finansowych warunkach studiowania następującej klauzuli: „(...) *W przypadku rezygnacji z kontynuowania studiów w dniu późniejszym niż czternasty dzień drugiego miesiąca semestru czesne uiszcza się za cały semestr, w którym studia zostały przerwane*”.

Niniejsze postanowienie znajdujące zastosowanie w umowach wiążących uczelnię ze studentami, którzy rozpoczęli naukę przed rokiem akademickim 2006/2007, jest tożsame z obecnie stosowaną klauzulą zawartą w § 5 ust. 14 umów z konsumentami. W związku z tym identyczne jest uzasadnienie dla uznania posługiwania się przedmiotową klauzulą za naruszającą art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Wobec tego w tym miejscu trzeba odwołać się do uzasadnienia zawartego w punkcie I 5 i I 4 niniejszej decyzji. W świetle zaistniałych okoliczności należało orzec, jak w punkcie I 7 sentencji niniejszej decyzji.

II.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Przeszkody dla nałożenia kary nie stanowi fakt, że przedsiębiorca poniósł stratę, gdyż na podstawie art. 106 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów kara pieniężna może zostać nałożona nawet na podmiot, który w ogóle nie osiągnął przychodu.

Kara pieniężna z art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia celowo, czy też nieumyślnie. Stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień

oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

W punktach I 1 – 7 niniejszej decyzji stwierdzono stosowanie przez uczelnię siedmiu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów opisanych szczegółowo powyżej. Praktyki te polegają na posługiwaniu się w umowach z konsumentami postanowieniami wzorców umowy uznanymi przez SOKiK za niedozwolone. Jak wskazano we wcześniejszej części decyzji, posługiwanie się w obrocie klauzulami wpisanymi do rejestru jest zakazane. Rejestr ten służy zatem eliminowaniu z obrotu konsumenckiego postanowień, które naruszają interesy konsumentów, poprzez co pogarszają ich sytuację na rynku, godzą w ich interesy zarówno materialne, jak i niematerialne. Pamiętać trzeba, że na przedsiębiorcach spoczywa obowiązek prowadzenia działalności w sposób zapewniający poszanowanie dobrych obyczajów oraz słuszych interesów konsumentów, co wiąże się z respektowaniem obowiązujących przepisów prawa, a także z dostosowywaniem swoich zachowań do aktualnych wymogów, w tym także wynikających z uzupełniania rejestru o kolejne klauzule abuzywne. Wbrew istniejącemu obowiązkowi przedsiębiorca nie dostosowywał swego zachowania do zachodzących zmian, a w miarę wpisywania do rejestru kolejnych klauzul, w tym również dotyczących innych szkół wyższych, nie modyfikował zawieranych przez siebie z konsumentami umów. Konsekwencją stosowania powyższych praktyk jest pogorszenie sytuacji konsumentów. Fakt, że kwestionowane regulacje funkcjonują w umowach rzeczywiście zawieranych z konsumentami stwarza zagrożenie, że przedsiębiorca może albo dokonywać zmian wysokości pobieranych przez niego opłat z nieokreśloną częstotliwością albo może domagać się spełnienia świadczeń konsumentów w sytuacji, gdy sam zostaje zwolniony z obowiązku spełnienia obowiązków ciążących na nim, a także może w niewłaściwy sposób informować studentów o zmianach warunków wiążących ich umów. Fakt, że wyżej opisane praktyki są związane ze stosowaniem wzorców umownych, którymi przedsiębiorca posługuje się przy zawieraniu umów wskazuje na ustalony i długotrwały charakter ocenianych zachowań. Powyższe okoliczności uzasadniają nałożenie na przedsiębiorcę kary, o jakiej mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w 2006r. ustalono na podstawie złożonego przez niego rachunku zysków i strat za rok 2006r (dowód: karta nr 54).

Przy ustalaniu kary wzięto pod uwagę okoliczność, że jest to pierwsza decyzja wydawana w sprawie uczelni, w której stwierdza się, że dopuściła się ona naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Uwzględniono również fakt, że w czasie trwania niniejszego postępowania poczyniono pewne starania, aby zmienić kwestionowane zapisy, które jednak nie spowodowały całkowitego wyeliminowania bezprawnych praktyk wskazanych w punktach I 1 – 7 tej decyzji. Podjęcie tych czynności poczytano jako przejaw dobrej woli przedsiębiorcy, który starał się doprowadzić do zaprzestania stosowania praktyk negatywnie ocenianych przez Prezesa Urzędu.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Przedsiębiorca, jako podmiot o wieloletnim doświadczeniu, powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować klauzul uznanych przez SOKiK za abuzywne, ani w inny sposób godzić w interesy słabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci. Zauważyć warto, że przedsiębiorca powinien wykazać się w tym zakresie szczególną dbałością, gdyż już w 2004r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadził wobec niego działania. W toku czynności podjętych pod sygnaturą akt RKT-62-11/04/AD wezwano uczelnię do zaprzestania stosowania klauzul, w których zastrzeżono brak możliwości uzyskania zwrotu poniesionych przez konsumentów opłat, zastrzeżono na rzecz uczelni prawo do zmiany wysokości czesnego przy braku należytej

regulacji w zakresie wysokości i częstotliwości ewentualnych zmian. Po wprowadzeniu przez uczelnię pewnych modyfikacji, w kierowanym do niej piśmie poinformowano, że na tamtym etapie sprawę uznano za zakończoną. Zastrzeżono jednak równocześnie, że na każdym podmiocie ciąży obowiązek podejmowania działań zgodnych z panującym porządkiem prawnym, w związku z czym konieczne jest uwzględnianie ewentualnych zmian przepisów prawa, co może powodować konieczność dostosowania w przyszłości wzorców umownych do aktualnych wymogów. Pomimo otrzymania pouczenia tej treści przedsiębiorca nie dostosował swojego postępowania do bieżących wymogów. Stwierdzone nieprawidłowości wiążą się z takimi zagadnieniami, jak tryb informowania o zmianie wysokości opłat, zasady dokonywania zmian wysokości opłat, wysokość kwot pobieranych od osób rezygnujących z nauki oraz właściwość sądu, który ma rozstrzygać ewentualne spory. W sprawie klauzul normujących powyższe kwestie w sposób niezgodny z prawem wypowiedział się SOKiK, w wyniku czego zakwestionowane zapisy znalazły się w rejestrze, a od tego momentu uczelnia była zobowiązana do zmiany swego zachowania. Mając na względzie profesjonalny charakter prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności, jak i fakt, że stosowane przez niego praktyki dotyczą szerokiego grona uczestników rynku oraz uwzględniając specyfikę i wagę usług świadczonych przez przedsiębiorcę, należy stwierdzić, że nałożenie kary w niniejszym przypadku jest konieczne.

Decydując o nałożeniu kary i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie ww. okoliczności, jak i możliwości finansowe przedsiębiorcy. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka. Niniejsza kara powinna stanowić przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość, ale poza jej wymiarem indywidualnym trzeba podkreślić jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W świetle powyższych okoliczności wysokość kary ustalono na poziomie 20 000 zł (słownie: dwudziestu tysięcy złotych), co stanowi niemal 0,1% ubiegłorocznego przychodu przedsiębiorcy i prawie 1% maksymalnej kary. W ocenie Prezesa Urzędu kara wymierzona w tej wysokości jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

III.

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania.

Postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu w punktach I 1 – 7 sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną. W związku z powyższym postanowiono

obciążyć ww. przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 55 zł (słownie: pięćdziesięciu pięciu złotych).

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Alicja Kral